

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАВОЗАХИСНИКІВ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

¹Вінницький національний технічний університет

²Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету

Анотація

Розвиток вищої освіти України, який впродовж останнього часу відбувається в досить невизначених умовах, зважаючи на існуючі виклики для людства, може бути ефективним лише при умові використання технологій дистанційного навчання. В розвинутих країнах світу наголошується не лише на потребі у формуванні вмінь самостійно знаходити інформацію, критично її аналізувати, але й вдосконалювати свої професійні навички на всіх етапах життєвого шляху. Саме для досягнення цієї мети розробляються та впроваджуються нові дистанційні технології особистісно-орієнтованого навчання. З метою визначення засад методологічної системи професійної підготовки майбутніх правозахисників засобами дистанційного навчання проаналізовано наявний закордонний досвід впровадження дистанційного навчання та запропоновано можливі шляхи щодо його адаптації в ЗВО України.

Ключові слова: *заклади вищої освіти, дистанційна освіта, професійна освіта, закордонний досвід.*

Abstract

The development of higher education in Ukraine, which has recently taken place in rather uncertain conditions, given the existing challenges for humanity, can be effective only if the use of distance learning technologies. In the developed countries of the world there is an emphasis not only on the need to develop skills to independently find information, critically analyze it, but also to improve their professional skills at all stages of life. It is to achieve this goal that new distance technologies of personality-oriented learning are developed and implemented. In order to determine the principles of the methodological system of professional training of future human rights defenders by means of distance learning, the existing foreign experience in the implementation of distance learning is analyzed and possible ways to adapt it in the Free Economic Zone of Ukraine are suggested.

Key words: *institutions of higher education, distance education, professional education, foreign experience.*

Розвиток вищої освіти України, який впродовж останнього часу відбувається в досить невизначених умовах, зважаючи на існуючі виклики для людства, може бути ефективним лише при умові використання технологій дистанційного навчання. В розвинутих країнах світу наголошується не лише на потребі у формуванні вмінь самостійно знаходити інформацію, критично її аналізувати, але й вдосконалювати свої професійні навички на всіх етапах життєвого шляху. Саме для досягнення цієї мети розробляються та впроваджуються нові дистанційні технології особистісно-орієнтованого навчання. З метою визначення засад методологічної системи професійної підготовки майбутніх правозахисників засобами дистанційного навчання, вважаємо доцільним проаналізувати наявний закордонний досвід впровадження дистанційного навчання та з'ясувати можливості щодо його адаптації та подальшого впровадження в Україні.

Наразі можливість отримати вищу освіту дистанційно існує в більшості американських та європейських університетів, а також постійно зростає кількість дистанційних короткострокових курсів з широкого спектру дисциплін. Ще у 2012 році Гарвардський університет і Масачусетський технологічний інститут задекларували запуск спільного проекту дистанційного онлайн-навчання edX (<https://www.edx.org/>), до якого вже долучилося понад 50 закладів з різних

країн світу, зокрема Пекінський університет, Університет Цінхуа та інші. Серед інших успішних проєктів можна назвати Coursera (<https://www.coursera.org/>) та Udacity (<https://www.udacity.com>), за допомогою яких наразі навчаються сотні тисяч студентів. Хоча отримані за результатами навчання сертифікати EdX, Coursera чи Udacity ще не є рівноцінними диплому про вищу освіту, низка роботодавців вважає їх вагомим аргументом на ринку праці.

Впровадженню дистанційного та змішаного навчання в ЗВО сприяє кредитна система, за якої студент має право самостійно обирати дисципліни та порядок їх вивчення. За даними дослідницької групи Babson, щороку не менше ніж 7 млн. студентів у США принаймні одну дисципліну вивчають у дистанційній формі [1].

Відомо, що система вищої освіти Великобританії вважається однією з найбільш ефективних, що підтверджується її високими позиціями у світових освітніх рейтингах, зокрема Академічному рейтингу світових університетів (Academic Ranking of World Universities – ARWU), Всесвітньому рейтингу університетів (World University Rankings) газети «The Times», Всесвітньому рейтингу університетів за версією британської організації QS (QS Quacquarelli Symonds Limited) та інших.

Британські науковці вважають засоби дистанційного навчання досить перспективними для зміцнення системи вищої освіти з таких причин:

- можливості формування зв'язків між теорією та практикою;
- вдосконалення системи підготовки фахівців у регіонах завдяки впровадженню децентралізованої структури дистанційної освіти [2].

У європейському секторі дистанційної освіти створені та успішно функціонують різноманітні міжнародні та національні асоціації університетів, які працюють у секторі дистанційного навчання. Зазвичай, управління такими асоціаціями забезпечується Радою директорів, Стратегічним комітетом чи іншими органами, які є колективними спільнотами. Функціонування асоціацій забезпечується відповідними підрозділами (технічними, методичними, контролю якості управління та процесу навчання в цілому, маркетингу, фінансів та обліку й інших напрямів діяльності), функції яких спрямовані на обслуговування освітньої мережі. Розробка змісту навчальних дисциплін забезпечується професорсько-викладацьким складом та шляхом залучення експертів відповідної галузі.

В Європі найбільшим провайдером дистанційного навчання є британський Відкритий університет (Open University). У ньому займаються близько 200 тисячі студентів. Основними освітніми ресурсами університету є OpenLearn, який надає доступ до науково-популярних статей і LabSpace, де доступні систематичні курси із зазначенням кількості годин на їх вивчення.

Порівняльний аналіз діяльності університетів країн Європи та США, у яких освітні послуги надають дистанційно, показує, що основна їх відмінність у тому, що європейські університети прагнуть створити та реалізовувати новітні освітні технології, а американські – створювати додатки до традиційної освітньої системи [3]. Наразі ця відмінність практично нівельована, однак у США дистанційна освіта в основному фінансується приватним капіталом, а в Європі – державними дотаціями.

Ще однією країною, досвід підготовки фахівців у якій вартий прискіпливого вивчення є Китай, оскільки значні темпи розвитку китайської економіки б неможливі без висококваліфікованих фахівців. На сьогодні вважається, що рівень професійної освіти в Китаї відповідає найвищим світовим стандартам [4, с. 26]. Саме тут чи не вперше розпочали широке застосування радіо та телебачення для організації дистанційного навчання ще у 1960-х роках. Стрімкий сучасний розвиток китайської системи дистанційної освіти з метою підготовки фахівців стимулюється суттєвим фінансуванням та залученням викладачі провідних університетів, які пройшли багаторівневий національний конкурс. Крім цього, поширена практика залучення до китайських ЗВО викладачів кращих університетів світу, які використовуються інноваційні освітні технології для дистанційного навчання.

Наразі найбільш популярними у Китаї є масові відкриті онлайн-курси (МООС), зважаючи на їх відкритість та ефективність. Про їх популярність свідчать статистичні дані, зокрема, на платформах наявні 500 спеціалізацій МООС, їх вивчають понад 200 мільйонів учнів різних навчальних закладів та 65 мільйонів із них вже отримали диплом МООС.

Економічно розвинені країни (США, Канада, Західна Європа) маючи значні надбання у сфері надання дистанційних освітніх послуг, наразі орієнтовані на їх експорт, що не лише приносить значний прибуток, але і спонукає провідні ЗВО вдосконалювати наявні технології, прагнучи до

забезпечення їх конкурентоспроможності у світовому освітньому просторі. Зовсім іншу ситуацію спостерігаємо у країнах, що розвиваються. Наприклад, в деяких країнах Азії (Індія, Пакистан, Індонезія, Таїланд тощо) дистанційна освіта орієнтована в основному на співвітчизників.

Впровадження безпрецедентних карантинних обмежень у всьому світі внаслідок поширення пандемії спричинило бурхливий розвиток дистанційних технологій та активізувало наукову дискусію щодо забезпечення їх ефективності. Більшість ранніх публікацій про вплив пандемії на професійну освіту пропагували переваги соціального дистанціювання та перехід до дистанційного навчання [5], аналізували проблеми, з якими стикаються студентами [6], та технологічні можливості різних ресурсів, за допомогою яких відбувається дистанційна взаємодія учасників освітнього процесу [7], а також вказували та можливі наслідки призупинення очного навчання [8].

Ґрунтовні дослідження з впровадження дистанційного навчання на бакалаврському рівні вищої освіти було здійснено в університетах Йорданії [9]. В основу дослідження було покладена Уніфікована теорія прийняття та використання технологій і модель успіху інформаційної системи ДеЛона і Макліна. Результати педагогічного експерименту, у якому прийняли участь 411 студентів-бакалаврів, засвідчили, що сприятливі умови та якість інформації мають значний позитивний вплив на ефективність систем дистанційного навчання [9].

Цікаві результати дослідження щодо особливостей забезпечення дистанційного навчання відображено в публікації [10]. Науковці провели всесвітнє опитування з метою вивчення досвіду викладачів вищої школи, які працювали дистанційно. За його результатами більшість респондентів відзначили наявність значного навантаження в порівнянні із традиційним навчанням. Відповідно до триманих результатів було сформовано рекомендації щодо вдосконалення системи дистанційного навчання: підвищення кваліфікації викладачів, вдосконалення їх цифрової та графічної компетентності, розробка шляхів забезпечення варіативності навчальних курсів, їх адаптивності. Крім цього, було здійснено прогнозування віддалених наслідків пандемії на розвиток професійної освіти. Як відзначають практики онлайн-освіти, у віддаленому навчанні доцільно використовувати низку педагогічних методів (інтерактивні об'єкти дослідження; комп'ютерні моделі, посилання на веб-сайти за темою, на опубліковані статті, тести для самоперевірки, завдання, відео- та аудіо-файли, вправи з онлайн-ресурсів, завдання з читання електронних книг, онлайн-дискусії тощо) для забезпечення його ефективності [11].

Отже, аналіз публікацій з проблеми дослідження та узагальнення закордонного досвіду дає підстави виокремити такі риси розвитку дистанційного навчання у професійній підготовці майбутніх правознавців:

- прогресування ЗВО у напрямі до широкого впровадження сучасних технологій, внаслідок чого спостерігається часткова заміна традиційного навчання на навчання із використанням дистанційних технологій;
- розвиток засобів дистанційного навчання в напрямку поєднання технологічно насиченої діяльності з очним навчанням і викладанням не лише в критичних умовах, але й на постійній основі;
- розроблення засобів дистанційного навчання, які створюють можливість забезпечення гнучкого, доступного та персоналізованого процесу надання освітніх послуг студентам;
- пошук педагогічних технологій, які забезпечують розвиток у майбутніх фахівців здатності навчатися та інтегрувати дистанційне навчання в різні сфери свого соціально-культурного життя та інші.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Blair B.S. Babson research finds most institutions remain undecided about massive open online courses. URL: <http://www.babson.edu/News-Events/babson-news/Pages/130107-2012-survey-of-online-learning-results.aspx>.
2. Postgraduate programs in UK [Electronic resource]. URL: <http://www.studyin-uk.com/r/pg/>.
3. Bailey C. J., Card K. A. Effective pedagogical practices for online teaching: Perception of experienced instructors. *Internet and Higher Education*. 2009. № 12(3–4). P. 152–155. doi: 10.1016/j.iheduc.2009.08.002.

4. Доценко С. О. Досвід організації дистанційного навчання в Китаї. Педагогічний альманах: збірник наукових праць. 2021. Вип. 47. С. 26–34. DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi47.145>.
5. Tate W. F. COVID-19: Be a part of flattening the curve. *Diverse: Issues in Higher Education*. 2020. URL: <https://diverseeducation.com/article/169901/>.
6. Supiano B. Why you shouldn't try to replicate your classroom teaching online. *The Chronicle of Higher Education*. 2020, April 30. URL: <https://www.chronicle.com/article/Why-You-Shouldn-t-Try-to/248664>
7. Darby F. 5 Low-tech, time-saving ways to teach online during Covid-19. *The Chronicle of Higher Education*. 2020, April 14. URL: <https://www.chronicle.com/article/5-Low-Tech-Time-Saving-Ways/248519>.
8. Ruf J. Report: Pandemic may put financial, enrollment strain on colleges. *Diverse: Issues in Higher Education*. 2020. URL: <https://diverseeducation.com/article/169894/>.
9. Yaser Mahmoud Al-Harazneh, Faisal Lafee Alobeytha, Talal Abd Alhameed Alodwan. Students' Perceptions of E-Learning Systems at the Jordanian Universities Through the Lens of E-Business Booming During the Coronavirus Pandemic. *International Journal of Distance Education Technologies (IJDET)*. 2022. № 20(1). DOI: 10.4018/IJDET.295981. URL: <https://www.igi-global.com/article/students-perceptions-learning-systems-jordanian/295981>.
10. Michael W. Marek (Wayne State College, USA), Chiou Sheng Chew (Universiti Teknologi MARA, Shah Alam, Malaysia), Wen-chi Vivian Wu (Asia University, Taichung City, Taiwan). Teacher Experiences in Converting Classes to Distance Learning in the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Distance Education Technologies (IJDET)*. 2021. № 19(1). DOI: 10.4018/IJDET.20210101.oa3. URL: <https://www.igi-global.com/article/teacher-experiences-in-converting-classes-to-distance-learning-in-the-covid-19-pandemic/264399>.
11. Sávio Resende Guadelupe (Centro Universitário Carioca, Brazil), Danilo Pestana Freitas (Universidade Federal do Rio de Janeiro, Brazil), Paulo Victor Rodrigues De Carvalho (Instituto de Engenharia Nuclear, Brazil), Alessandro Jatobá (Fundação Oswaldo Cruz, Brazil). Monitoring Student Performance Through an Agile Project-Based Assessment Strategy for Distance Higher Education. *International Journal of Distance Education Technologies (IJDET)*. 2021. № 19(4). DOI: 10.4018/IJDET.286739. URL: <https://www.igi-global.com/article/monitoring-student-performance-through-an-agile-project-based-assessment-strategy-for-distance-higher-education/286739>.

Кобиланський Олександр Володимирович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: akobilanskiy@gmail.com

Пугач Віталіна Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри правознавства і гуманітарних дисциплін Вінницького навчально-наукового інституту економіки Західноукраїнського національного університету, м. Вінниця, e-mail: pugach.vitalina@gmail.com